

UDK 372.8

PEDAGOGLARNI UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONINI INDIVIDUALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Xudayberdiyeva Janona Rustamovna

TAFU “Maktabgacha ta’lim metodikasi” kafedrası katta o‘qituvchisi

Janona.rustamovna@gmail.com

ANNOTATSIYA Ushbu maqola pedagog kadrlarning uzluksiz malakasi va pedagogik salohiyatini oshirishni va kasb malakalarini rivojlantirishi haqida so‘z boradi. Bunda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, o‘zgarishlar tezligi avlodlar almashinuvi tezligidan ilgarilab borayotganligi uchun jamiyatimiz bugungi kunda ko‘proq o‘z ustida ishlaydigan, ijodkor va tashabbuskor pedagoglarga ehtiyoj ortib bormoqda.

Kalit so‘zlar: tarbiya, komillik, mutaxassis, raqobatbardosh, pedagogika, intellektual salohiyat, kasbiy va pedagogik mahorat

АННОТАЦИЯ В данной статье речь идет о непрерывной квалификации педагогических кадров, повышении педагогического потенциала и развитии профессионального мастерства. В связи с тем, что скорость социально-экономических реформ и изменений опережает скорость смены поколений, наше общество сегодня нуждается в более целеустремленных, творческих и инициативных педагогах.

Ключевые слова: образование, совершенство, эксперт, конкурентоспособность, педагогика, интеллектуальный потенциал, профессионально-педагогическое мастерство.

ANNOTATION This article discusses the continuous improvement of the pedagogical skills and pedagogical potential of pedagogical personnel and the development of professional qualifications. At the same time, because the pace of socio-economic reforms and changes is outpacing the pace of generational change, our society today has an increasing need for more self-reliant, creative and enterprising educators.

Key words: education, perfection, specialist, competitive, pedagogy, intellectual potential, professional and pedagogical skills

Kirish. Hozirgi kunda XXI asr yuksak texnologiyalar zamoni, tafakkur asri, yalpi axborotlashuv asri, globallashuv davri deb ta’rif etilmoqda. Globallashuv - insoniyatning ongi, tafakkuri samarasi sifatida vujudga kelgan jahon miqyosidagi umumiy jarayon, uzluksiz kuchayib va rivojlanib borayotgan jarayondir. Ana shunday globallashuv davrida har qanday

davlatning rivojlanishi, uni rivojlangan davlatlar qatoridan mustahkam o‘rin olishi, birinchi navbatda davlatning intellektual salohiyati, yosh avlod ta’lim tarbiyasi va umuman zamonaviy kadrlar tayyorlash tizimiga bog‘liqdir. Ta’limda innovatsion jarayonlarni amalga oshirish esa ta’lim sifatini rivojlantirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Uzluksiz kasbiy rivojlantirishning maqsadi - xodimlarning egallab turgan lavozimlari, mutaxassisligi yoki dars beradigan fanlari bo‘yicha kasbiy va pedagogik mahorati doimiy ravishda o‘sib borishni talab etadi. Ularning ilg‘or pedagogik va axborot texnologiyalari, shuningdek, o‘qitishning interaktiv usullari bo‘yicha kasbiy bilimlari, malaka va ko‘nikmalari muntazam ravishda yangilab borilishini ta’minlash hamda ularni davlat ta’lim standartlari, davlat ta’lim talablari va sohaga oid qonunchilik bilan muntazam tanishtirib borishdan iboratdir.

O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda tasdiqlangan “Ta’lim to‘g‘risida” Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015-yil 12-iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida” PF-4732-son, 2019-yil 27-avgustdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida” PF-5789-son, 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” PF-5847-son, 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” PF-60-son, 2023-yil 25-yanvardagi “Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo‘lga qo‘yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida” PF-14-son Farmonlari, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2019-yil 23-sentabrdagi 797-son hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta’lim tashkilotlari rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2024-yil 11-iyuldagi 415-son Qarorlarida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo‘lib, u oliy ta’lim muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg‘or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o‘zlashtirish, shuningdek amaliyotga joriy etish ko‘nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

Uzluksiz ta’lim tizimi pedagogik kadrlar malakasini oshirishga yordam beradi, lekin o‘qituvchining o‘ziga xos pedagogik faoliyat uslubini shakllantirish uchun mavjud sharoitlardan foydalanmaydi. O‘qituvchining kasbiy mahorat darajasiga qo‘yiladigan bugungi kun talablari va o‘qituvchi faoliyatining individual uslubi bilan ishlashda qo‘llaniladigan uzluksiz ta’lim tizimining shart-sharoitlari va vositalari o‘rtasidagi tafovutni aniqlashga imkon beradi.

Uzluksiz ta’lim tizimini modernizatsiya qilish muammolari, kasbiy tayyorgarlikni optimallashtirish masalalari va muvaffaqiyatli kasbiy faoliyatni amalga oshirish bo‘yicha L. N. Vavilova, S. G. Vershlovskiy, A. V. Zeer, E. M. Nikitina, T. S. Panina , A. A. Reana, V. Ya

Sinenko, V. D. Shadrikova kabi olimlar ilmiy ishlar olib borishgan. Bu tadqiqotlarning barchasi muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogika fanida uzluksiz ta'lim tizimida o'qituvchi faoliyatining individual uslubini mazmun darajasida ham, texnologiya darajasida ham takomillashtirishga yordam beradigan aniq sharoitlarni o'rganish bilan bog'liq masalalar saqlanib qolmoqda.

Uzluksiz ta'lim tizimi pedagogik kadrlar malakasini oshirishga yordam beradi, lekin o'qituvchining o'ziga xos pedagogik faoliyat uslubini shakllantirish uchun mavjud sharoitlardan foydalanmaydi. Bizning fikrimizcha, o'qituvchining kasbiy mahorat darajasiga qo'yiladigan bugungi kun talablari va o'qituvchi faoliyatining individual uslubi bilan ishlashda qo'llaniladigan uzluksiz ta'lim tizimining shart-sharoitlari va vositalari o'rtasidagi tafovut o'rtasidagi ziddiyatni aniqlashga imkon beradi.

Tadqiqot maqsadini amalga oshirish va qo'yilgan muammolarni hal qilish uchun quyidagi usullardan foydalanildi:

- nazariy (tadqiqot mavzusi bo'yicha psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, mahalliy pedagogik tajribani tahlil qilish, "sintez", prognozlash, modellashtirish. va boshqalar);
- empirik (so'rovlar, maqsadli kuzatish, individual va guruh suhbatlari, sinov namunalarini o'rganish, diagnostika, baholash, shaxsiy o'qitish va boshqaruv tajribasini retrospektiv tahlil qilish va boshqalar).

Uzluksiz ta'lim tizimida individual faoliyat uslubining asosiy tarkibiy qismlarini takomillashtirish imkoniyatini nazariy va uslubiy jihatdan asoslash o'z-o'zini rivojlantirishning eng muhim vositasi sifatida quyidagilar amalga oshirildi:

- Pedagogning individual faoliyat uslubining tuzilishi, tarkibi va asosiy tarkibiy qismlari aniqlandi;
- Faoliyatning individual uslubining asosiy xususiyatlari aniqlandi (tizimlilik, aniqlik, vositalilik, samaradorlik, barqarorlik);
- Uzluksiz ta'lim tizimida individual faoliyat uslubining asosiy tarkibiy qismlarini takomillashtirish tamoyillari va shartlari belgilab berildi.

Tadqiqot natijalari maxsus kurslar bo'yicha o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'qituvchilar bilan tabaqalashtirilgan uslubiy ish olib borish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishsiz ta'limni zamonaviylashtirish mumkin emas. Pedagog o'zining ustida ishlashi - mustaqil ta'lim ola bilishidir. Mustaqil ta'limsiz o'qituvchi shaxsiy va kasbiy jihatdan rivojlanishi mumkin emas. Mustaqil ta'lim shaxsning qobiliyatlari va o'ziga xosliklarini rivojlantirishga yo'naltirilgan, insonning o'z ixtiyori bilan amalga oshiriladigan, o'zi tomonidan boshqariladigan va kasbiy fazilatlarni takomillashtirish uchun zarur bo'lgan faoliyatlarini birlashtiradi.

Xulosa. Ta'kidlash lozimki, uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida maqsadlar, mazmun va ish shakllarini zamonaviylashtirish lozimligi allaqachon tan olingan. Boshqacha qilib aytganda, malaka oshirish tizimi pedagoglarni kasbiy mohirlashtirish jarayonini uzluksiz

kuzatib borish tizimiga moslashishi lozim. Pedagog kadrlarning bilimlarini, kompetensiyalarining doimiy yangilash va butun ta’lim tizimini takomillashtirish uchun shart-sharoitlarni yaratish lozim. Ta’lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarning joriy qilinishi ta’lim oluvchilarni dolzarb bilimlar bilan ta’minlash uchun kasbiy faoliyatiga yangi yondashuvlarni olib kirish va ularni o‘zlashtirishi darajasining ortishiga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Айзенберг А.Я. Самообразование: история, теория и современные проблемы. - М.: Просвещение, 1986. - 128 с.
2. АлфEROVA Г. А. Формирование у будущего учителя готовности к непрерывному образованию: Автореф. дис... канд. пед. наук. Волгоград, 1998- 27 с.
3. Абдуназарова Н.Ф. Педагогические основы повышения квалификации преподавателей профессиональных колледжей в условиях 15 информатизации образования Дисс. к. п. н. - Т. 2008 -151 с.
4. Джураев Р.Х. Организационно-педагогические основы интенсификации системы профессиональной подготовки в учебных заведениях профессионального образования: Автореф. дисс. ... док.пед.наук. - СПб. 1995. -43 с